אמר רבי זירא מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי מאי שנא מקטלא שאני התם דאמר קרא [1]ומת האיש אשר שכב עמה לבדו ורבנן האי לבדו מאי עבדי ליה מיבעי להו [ב]לכדתני' [2]ומתו גם שניהם עד שיהיו שניהם שוין כאחד דברי ר' [ג]אושעיא רבי יונתן אומר [א]ומת האיש אשר שכב עמה לבדו ורבי יוחנן האי סברא מנא ליה אם כן נכתוב קרא בעולת איש מאי בעולת בעל ש"מ תרתי: איבעיא להו תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה נפקא מינה כגון שהערה בה ופשטה ידה וקבלה קדושין מאחר °אי נמי לכהן גדול דקא קני בתולה בביאה מאי אמר אמימר משמיה דרבא [ד]כל הבועל דעתו על גמר ביאה: איבעיא להו ביאה נשואין עושה או אירוסין עושה [ג]נפקא מינה ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה אי אמרת נשואין עושה יורשה ומיטמא לה ומיפר נדריה ואי אמרת אירוסין עושה אינו יורשה ואינו מיטמא לה ואינו מיפר נדריה מאי אמר אביי ת"ש [ז]האב זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה [ח]וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה [ה]ובהפרת נדריה [ו]ומקבל את גיטה [ז]ואינו אוכל פירות בחייה ניסאת יתר עליו הבעל [ח]שאוכל פירות בחייה קתני ביאה וקתני ניסאת כי קתני נישאת אשארא אמר רבא (א) תא שמע

מתני' [ט]בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה [י]ואם בא עליה יבם קנאה [כ]וחייבין עליה משום אשת איש [ל]ומטמאה את בועלה לטמא

רש"י

מודה לענין קנס. אע"ג דלענין קטלא לא חשיב לה כבתולה לענין קנס בשאינה ארוסה מודה דכולהו משלמי: **לבדו.** קרא יתירא הוא דהא כתיב (דברים כב) ולנערה לא תעשה דבר: **שניהם שוים.** בני עונשין למעוטי גדול הבא על הקטנה: **האי סברא.** דבעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה כו' מנלן: **תחילת ביאה קונה.** באירוסין: **אי נמי לכהן גדול.** אם מותר לקדש בביאה אי אמרת תחילת ביאה קונה מותר ואם סוף ביאה קונה נמצאת בעולה משעת הערה שלא לשם קדושין ואסירא ליה דכתיב (ויקרא כא) בתולה מעמיו יקח: **ביאה אירוסין עושה כו'.** המקדש בביאה מי הויא הך ביאה כנשואין או אינה אלא כשאר אירוסין: **ואינו יורשה כו'.** דקי"ל (יבמות דף כט:) אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה מתה אינו יורשה ואינו מיפר נדריה בלא אביה: **ומקבל את גיטה.** אם גירשה בעלה מן האירוסין בעודה נערה: **פירות.** מנכסים הנופלים לה מבית אבי אמה: **קתני.** קידושי ביאה והדר תני נשאת אלמא ביאה לאו נישואין עבדי: **כי קתני נשאת אשארא.** אכסף ושטר דאין עושין נשואין אבל ביאה לעולם אימא לך דנשואין עושה: **מתקדשת בביאה.** מדעת האב אבל פחות מכאן כנותן אצבע בעין[ו] ואינה ביאה: **קנאה.** ואם רוצה להוציאה מוציאה בגט: **וחייבין עליה משום אשת איש.** אם קיבל בה אביה קדושין: **ומטמאה את בועלה.** כשהיא נדה שבעת ימים כדכתיב (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו:

תוספות

עד שיהיו שניהם שוין. פי' הקונטרס בני עונשין למעט גדול הבא על הקטנה ולא נהירא דהא תנן בפ' יוצא דופן (נדה דף מד:) ומייתי לה בסמוך בת ג' שנים ויום אחד כו' וקא אמר אם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה מומתין על ידה משמע דגדול הבא על הקטנה חייב ואע"ג דקטנה לאו בת עונשין היא ויש מפרשים דההיא דהתם אתיא כרבי יונתן דפליג אדרבי [ח]אושעיא ודוחק הוא ור"ת פי' עד שיהיו שניהם במיתה אחת ולאו בבני עונשין תליא מילתא ואפילו גדול הבא על הקטנה חייב אם הם שוים בקטלא וקאי אמילתיה דר"מ דאמר בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף סו:) גבי נערה המאורסה דר"מ סבר נערה ולא קטנה וחכמים אומרים נערה אפילו קטנה במשמע ובעא מיניה רבי יעקב בר אחא מרב בא על קטנה המאורסה לרבי מאיר מהו לגמרי ממעטינן לה או מסקילה ממעט לה אבל מחנק לא וקאמר התם מסתברא דלגמרי ממעט לה דאי ס"ד מסקילה ממעט לה אבל חנק חייב והא בעינן שניהם שוין כלומר באותה מיתה שאם היתה גדולה בסקילה ולפירוש זה ניחא דבעי התם רבי יעקב בר אחא בא על קטנה המאורסה לרבי מאיר מהו דוקא בארוסה מיבעיא ליה משום דאין שוין במיתה אבל בנשואה ליכא למיבעי שהרי מיתתו בחנק ואם היתה גדולה היתה נמי בחנק ושניהם שוין למיתה אבל לפ"ה קשה אמאי מיבעי ליה בארוסה טפי מבנשואה ומיהו י"ל כיון דמתו גם שניהם כתיב בנשואה פשיטא ליה דפטור אבל בקטנה ארוסה מיבעיא ליה דס"ד דחייב וקאמר עד שיהיו שניהם שוין כלומר דאפילו ארוסה נמי הוא פטור לפי שאינם בני עונשין וקשה דאיכא התם אמוראי דנפקי מלתא דר"מ דמחייב בחנק מהאי קרא דכתיב ומת האיש אשר שכב עמה לבדו ובעי התם לר"מ האי ומתו גם שניהם [ט]לר"מ מאי עביד ליה ומאי בעי לוקמא בנשואה כדפי' וי"ל דניחא ליה [י]לבתולה לדחוק לאוקמי מתניתין דיוצא דופן (נדה דף מד:) אפילו כר"מ: **כל הבועל דעתו על גמר ביאה.** תימה דבפ' הבא על יבמתו (יבמות דף נה:) ילפינן דאשה נקנית לבעלה בהערה אתיא קיחה קיחה (ב) דעריות והערה היינו תחילת ביאה והכא מסיק דסוף ביאה קונה ואומר רשב"א דכי אמרינן הערה קונה היינו בשלא עשה כי אם הערה ופירש מיד דמוכח שלא היה בדעתו לקנות בגמר ביאה אבל הכא איירי שגמר ביאתו דאז לא קני בהערה כיון שדעתו על גמר ביאה[א] והלשון מוכיח דקאמר כל הבועל ולא קאמר כל המערה[ב] והריב"ם תירץ הא דנקנית בהערה היינו במפרש שרוצה לקנות בהערה[ג] אבל בסתם דעתו על גמר ביאה ור"ת תירץ דאחרי שנתרבתה הערה כגמר ביאה אם כן כל מקום שמזכיר ביאה בהערה קאמר וה"ק תחילת הערה קונה או בסוף הערה[ד] קונה ולמ"ד (שם) הערה זו הכנסת עטרה דשייך בה תחלה וסוף ורבינו נסים גאון תירץ דההיא דיבמות איירי אחר קדושין דע"י אותה הערה הוי כנשואה כמו חופה דלאחר קדושין וקשה לפירושו דקיחה קיחה גבי קדושין כתיב ולא מיירי בחופה כלל[ה]: **ומקבל את גיטה.** יש להסתפק אם יכול האב לקבל גט °לבתו קטנה משנשאת ונראה למורי הר"ר יצחק דמשנשאת אין האב יכול לקבל לה גט ואפילו היא קטנה ומביא ראיה מהא דתנן[ו] בירושלמי במסכת תרומות בפ"ח[מ] דהכי תנן התם האשה שהיתה אוכלת בתרומה ואמרו לה מת בעליך או גירשך וכן העבד שהיה אוכל בתרומה וכו' רבי אליעזר מחייב קרן וחומש רבי יהושע פוטר וקאמר עלה בגמרא ניחא מת בעליך גירשך מי לא ידעה רבנן אמרין כמשנה ראשונה שכן ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה ואביה מקבל גיטה ור"א אומר אפילו תימא כמשנה אחרונה[ז] תפתר שאמרה לו התקבל לי גיטי במקום פלוני והיה לו להביאו בי' ימים ומלא סוס רץ והביאו בה' ימים והשתא מדדחיק לאוקמי כמשנה אחרונה וכגון שאמרה התקבל וכו' ולא מוקי לה בנשאת כשהיא קטנה ואביה מקבל את גיטה משמע דמשנשאת אף כי היא קטנה אין אביה מקבל גיטה: **וחייבין עליה משום אשת איש.** פ"ה אם קיבל בה אביה קדושין ויש לתמוה אמאי איצטריך וחייבין עליה משום אשת איש והא קתני סיפא אם בא עליה אחד מכל העריות שבתורה מומתים על ידה ואשת איש בכלל כדמוכח פרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף סט.) אפילו בהמה כדאיתא פרק ד' מיתות (שם נה:) בשמעתא דתקלה וקלון ונראה לר"י דקאי אאם בא עליה יבם קנאה וקא משמע לן דקונה קנין גמור וחייבין עליה אף מדאורייתא דסד"א דלא קניא אלא מדרבנן כדאמר (יבמות דף סח.) עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול דממעטין לה לקמן בפירקין (דף יט.) מאשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן ה"נ נעשה ביאה בקטנה כמאמר בגדול קמ"ל ומיהו קשה דבפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף סט.) דייק מהך דהולכין בדיני נפשות אחר הרוב דאי לא אזלינן אחר הרוב ניחוש דילמא איילונית היא ולאדעתא דהכי לא קדיש והשתא כיון דאאם בא עליה יבם קאי הוה ליה למימר אדעתא דהכי לא ייבם וכ"ת דלקדושין דלאחיו שמת קאי ולהכי קאמר לאדעתא דהכי לא קדיש (ג) והשתא מאי נ"מ אפילו אדעתא דהכי קדיש מ"מ מאי למיפרך אמאי חייבים משום אשת איש והא איילונית לאו בת ייבום היא דכתיב (דברים כה) אשר תלד פרט לאיילונית[ז] לכן נראה לפרש דחייבין עליה משום אשת איש בין אם בא עליה יבם בין אשת איש דעלמא קאי וחידוש הוי דקאי נמי אאם בא עליה יבם דמסיפא דאם בא עליה א' מכל העריות כו' לא הוה שמעינן דמההיא לא משתמע אלא דוקא א"א והתם פריך מהא דמחייבין משום אשת איש והר"ר דוד [מ]תירץ דאיצטריך למיתני וחייבין עליה משום אשת איש לאשמועינן דסיפא דמומתים על ידה ר"ל דאף הבהמה אם היא באה על האשה נהרגת על ידה הבהמה דאי לא תני אלא הא דמומתים על ידה ה"א היינו דוקא עריות דומיא דא"א אבל הבהמה לא אבל השתא דתנא ברישא (ד) וחייבין עליה משום אשת איש א"כ סיפא דקתני מומתים על ידה אשמועינן חדוש דאף אותן עריות דלא דמיין לא"א כמו הבהמה אמרינן נהרגת. [וע"ע תוס' יבמות נז: ותוס' סנהדרין נה:]:

עין משפט נר מצוה

עט א מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הל' ה:
פ ב מיי' פ"ג מהל' אישות הלכה ה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לג סעיף ג:
פא ג מיי' פ"י מהל' אישות הל' א ועיין במ"מ שם:
פב ד מיי' פ"ג מהל' אישות הלכה יא ופי"ז מהלכות אבידה הלכה יג סמג שם ועשין עד טוש"ע אה"ע סי' לז סעיף א וטוש"ע ח"מ סי' ער סעיף ב:
פג ה מיי' פי"א מהל' נדרים הלכה ו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף א:
פד ו מיי' פ"ב מהל' גירושין הלכה יא סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' ד:
פה ז מיי' פ"ד מהלכות זכיה הלכה יג סמג עשין מ טוש"ע ח"מ סי' רע סעיף ז:
פו ח מיי' פכ"ב מהלכות אישות הלכה א ג ופכ"ג הלכה ו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן פה סעיף א ג:
פז ט מיי' פ"ג מהלכות אישות הלכה יא טוש"ע אה"ע סימן לז סעיף א:
פח י מיי' פ"א מהלכות יבום הלכה יז טוש"ע שם סימן קסז סעיף ד:
פט כ מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הל' ב:
צ ל מיי' פ"ג מהלכות מטמאי משכב ומושב הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְאִם בַּשָּׂדֶה יִמְצָא הָאִישׁ אֶת הַנַּעֲרָ הַמְאֹרָשָׂה וְהֶחֱזִיק בָּהּ הָאִישׁ וְשָׁכַב עִמָּהּ וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּהּ לְבַדּוֹ: דברים כב כה
2. כִּי יִמָּצֵא אִישׁ שֹׁכֵב עִם אִשָּׁה בְעֻלַת בַּעַל וּמֵתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל: דברים כב כב

גליון הש"ס

גמ' אי נמי לכה"ג דקא קני בתולה. עיין יבמות דף נט ע"א תוס' ד"ה הא לא: תוס' ד"ה ומקבל וכו' לבתו קטנה משנשאת. עיין ברש"י יבמות דף קט ע"א ד"ה קטנה שהשיאה ובסנהדרין דף סט ע"א ד"ה קנאה ולקמן מג ע"ב ד"ה היא ואביה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבא (תא שמע) תא"מ. וכ"כ פ"א אף אנן נמי תנינא: (ב) תוס' ד"ה כל וכו' קיחה מעריות וכו' ורבינו נסים. נ"ב וכן פירש האלפסי בפ' הבע"י: (ג) ד"ה וחייבין וכו' דהשתא מאי נ"מ: (ד) בא"ד ברישא וחייבין עליה משום א"א. נ"ב כלומר דנקט א"א וה"ה לכל עריות דדמיין לא"א:

מוסף תוספות

א. דהוכיח סופו על תחלתו. רשב"א. ב. והא דקאמר אי נמי לכהן גדול דקא קני בתולה בביאה פירוש אם יכול לקנות בתולה בגמר ביאה אבל פשיטא דבהערא יכול לקנות. תוס' הרא"ש. ג. אפי' אם גומר ביאתו. תוס' יבמות נה: ד. והא דאמר בגמ' שהערה בה היינו שהתחיל להערות בה ופשיטא שצריך לגמור הערתו לקנין אלא דמבעי ליה אי מתחיל הקנין מתחלת הערה ויכול כ"ג לקדש בביאה או דילמא בסוף הערה מתחיל הקנין ואין כה"ג מקדש בביאה שכבר השיר הבתולים קודם גמר הערתו שאז מתחיל הקנין. תוס' טוך ועי' ריטב"א. ה. י"ל כי יקח ובעלה משמע ביאה דבתר קידושין כדאיתא בשמעתין (לעיל ט:). רשב"א. ו. [דתנן] בית דין של אחריהן אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה. כתובות נז. ז. דחייבים עליה משום א"א קאי אמתקדשת בביאה ולא ביבם ואיצטריך לאשמעינן וכו'. תוס' טוך.

מסורת הש"ס

א) סנהדרין סו: ערכין ז, ב) [כתו"י שם שניהם ושם ליתא "כאחד". וכ"ג מרש"י ותוס', וכ"ה בסנהדרין וערכין. ולפנינו כבדפו"ר], ג) [צ"ל יאשיה], ד) כתובות מו: סה: לעיל ג: [תוספתא דסוטה פ"ב], ה) [נדה מו.], ו) סנהדרין נה: סט. נדה מד: יבמות נז:, ז) [נדה מד ע"ב], ח) [צ"ל יאשיה], ט) ["ולר"מ" יש למחוק, (רש"ש)], י) ["לבתולה" יש למחוק. (רש"ש)], כ) [שם ד"ה אשה], ל) [צ"ל דלתות. (רש"ש)], מ) [הלכה א], נ) [יבמות כד ע"א], ס) [נ"ל דאיתוסף טעמו לא ישא משום בעולה].

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

תוס' ר"י הזקן

מודה רבי. דכי אמר רבי דביאה אחר שלא כדרכה הויא ככדרכה, ה"מ לענין מיתה אבל לגבי קנס כולהו משלמי. אית דמפרשי כל העשרה שבאו עליה שלא כדרכה. ואע"ג דאמרינן [כתובות מ, ב] הנאת שכיבה חמשים, הנאה יש לו אע"פ בשלא כדרכה, דהא אף לדידה אמרינן בהאי פרקא [להלן כב, ב] מאן לימא דלית לה הנאה דלמא אית לה הנאה כדאמרינן [שם] גבי שפחה כנענית תקנה בביאה. והר"ם כתב בנערה בתולה פ"א (ה"ח, עיי"ש) שאינו משלם קנס אלא כדרכה, נראה שפירש כולהו, כל הבאים עליה כדרכה אחר אלו משלם קנס, ונראה דלא גריס כולהו. והכי גרסינן פרק אלו נערות [כתובות מ, ב] אמר רבי זירא אלו באו עליה שנים אחד כדרכה ואחד שלא כדרכה יאמרו בעל שלמה חמשים בעל פגומה חמשים, פי' אחד כדרכה [אחר] שבא עליה [אחר] שלא כדרכה, ופי' בעל פגומה, זה שנמצאת פגומה שהרי נבעלה שלא כדרכה, ואילו בעל שלמה כלומר שלא בא עליה אדם מעולם אף שלא כדרכה ישלם (קנס) [חמשים]. מיהו דבר פשוט דאף בא עליה שלא כדרכה חייב האונס לקחתה וקרינן ביה ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו, דגרסינן ביבמות פרק הבא על יבמתו [נט, א] אמר רב נבעלה שלא כדרכה פסולה לכהונה מתיב רבא ולא תהיה לאשה אשה הראויה לו פרט לאלמנה לכהן גדול, היכי דמי אילימא בכדרכה מה איריא אלמנה תיפוק לי דהויא לה בעולה, פי' דאונס עצמו לא ישא בעולה אלא שלא כדרכה ומשום אלמנה אין משום בעולה לא [אלמא הא אחר חייב לקחתה]. שוין. בני עונשין. (אלמא הא אחר חייב לקחתה) למעוטי גדול הבא על הקטנה. תחלת ביאה. היא הערה והיא נשיקת אבר. סוף ביאה. היא גמר ביאה והיא הכנסת כל האבר. קונה. אשה להיות ארוסה. ופשטה ידה. דאי סוף ביאה קונה מקודשת לשני ואי תחלת ביאה קונה מקודשת לראשון. לכהן גדול. אם רשאי לקדש אשה בביאה. אי אמרת תחלת ביאה קונה רשאי לקדשה בביאה, דבשעת קדושין בתולה היא, ואי סוף ביאה קונה אינו רשאי דבשעת קדושין בעולה היא. על גמר ביאה. והא דגרסינן ביבמות פרק הבא על יבמתו [נה, ב] אשה לבעלה דמקניא בהערה מנין, אתיא קיחה קיחה. אלמא אשה מקניא בהערה דהיינו תחלת ביאה. תירץ בעל הלכות דהתם מיירי שפירש ואמר שדעתו לקנותה בהערה והכא מיירי בסתמא. ורבינו נסים תירץ דהא והא בסתם, והכא איירי בקנין דארוסין והתם איירי בקנין דנשואין, דומיא דיבמה שמקודשת מקודשי אחיו, הכא נמי מיירי שקדשה ואח"כ בא עליה לשם נשואין, ואם הערה בה קנאה להיותה אשתו גמורה. וכן תירץ הרי"ף ביבמות. והר"ם כתב שני התרוצים בפ"ג [ה"ה] ובפרק יו"ד [ה"א], וכי תימא מנלן דביאה דבלא חופה גמרא, תריץ דתניא בפרק נערה שנתפתתה [כתובות מח, ב] סתם חצר דידה לשם נשואין, אלמא ביאה בלא חופה גמרא. ואי קשיא לך הא דתניא בסוטה פרק ארוסה [כד, ב] תחת אישה פרט לארוסה ושומרת יבם, למה לי תיפוק לי שקדמה שכיבת בועל לבעל, כגון שבא עליה ארוס בבית אביה, דכוותה גבי שומרת יבם שבא עליה יבם בבית אביה, שומרת יבם קרית לה האמר רב קנה לכל, כשמואל דאמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה. ואי אמרת דביאה דאחר קדושין קנה לכל, כדשני ליה שבא עליה ארוס, לותביה ארוסה קרית לה. (תירץ) [תריץ] דכי אמרינן דביאה דאחר קדושין קונה קנין גמור ה"מ שבא עליה לשם נשואין אבל בא עליה לשם זנות לא, והתם מיירי שבא עליה לשם זנות. ביאה. אם קדשה בביאה קנאה קנין גמור ליורשה וליטמא לה ולהפרת נדריה בלא שותפות האב כאלו נשאה. או אירוסין עושה. ואינו יורשה ואינו מיטמא לה ואינו מפר לה אלא בשותפות האב. קתני ביאה. שאם מסרה אביה לביאה לשם קדושין אינו אוכל פירות נכסי מלוג שלה ולא הוי נכסי הבעל עד שנשאת, אלמא אירוסין עושה. אשארא. אכסף ושטר. אבל קדשה בביאה בעל אוכל פירות כאלו נושאה דנשואין עושה. מתקדשת בביאה. דביאתה ביאה. ומשנה היא בפרק יוצא דופן [נדה מד, ב]. מטמאה את בועלה. אם היא נדה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones